

Školní třída pod genderovou lupou (Jarkovská Lucie)

Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 2009, Vol. 45, No. 4: 727–752

Komentář:

Autorka si ve své studii zvolila za cíl porozumět genderu v kontextu školní třídy. Zaměřila se na třídně pojaté chápání genderu a skrz jeho interpretaci se snaží rozklíčovat strategie jednání (mechanismy), jenž jsou reflexí fixní genderové podmíněnosti (ve vztahu k školní instituci, jednotlivcům a autoritám), avšak primárně sleduje aktivní vyjednávání genderových rolí žáků 6. ročníku základní školy.

Volba 6. ročníku je v této práci cílená. Autorka argumentuje toto období (11-13 let) jako klíčové svou přechodností na pomezí dětství a dospělosti. Tato ambivalentnost otvírá široké množství otázek, již se práce pouze dotýká. Přestože je v práci zakomponován faktor věku, není zde reflektováno, zda věk a jeho fyzické aspekty jsou přímým zdrojem nerovnosti. V potaz k tomu argumentu využívám fakt, že fyzická „dospělost“ mužů je v těchto ročnících v pozadí feminní dospělosti žen, u nichž z pohledu biologického diskurzu dochází dříve k dosažení fyzické dospělosti. Z práce vyplývá, že přílišná sexualizovanost ženského těla přispívá k negativním konotacím, avšak není zde kladen důraz na následky zneviditelněné sexuální chlapců, jejichž gender je v rámci fyzické atraktivity popisován neutrálně, či spíše dětsky oproti dívkám. Přestože mé tematické znalosti vztahující se ke kontextu školních institucí nedosahují znalosti autorky, shledávám v takto strukturovaných pracích potenciál ve vztahu k interagující tělesnosti, k níž se vztahují například praktiky, jimiž je ovládáno tělo na úrovni každodennosti.

Ku příkladu fyzický kontakt je analyzován pouze pod čočkou agrese ve formě „rvaček“ do níž jsou v jistých situacích inkorporovány i dívky, avšak domnívám se, že rvačky jsou pouze jedním ze zlomkových faktorů, jimiž je gender vyjednáván a vymezován. Pozornost však není věnována odlišným přístupům, kdy dochází ke střetu různorodých genderů na tělesné úrovni – například diversifikovaných vlastností osobního prostoru dívek a chlapců, jenž je v rámci území školních lavic vyjednáván určitými způsoby závislými na chápání vlastního genderu. Jinými slovy je věnováno málo prostoru genderově podmíněným vymezováním hranic. V textu je možné se dočíst, že v jedné školní lavici sedí pravidelně chlapec s dívkou, což je však rozebíráno pouze ve vztahu k dívce a celkové konstelaci třídního zasedacího pořádku. Pozornost mohla být věnována detailněji na dílčích úrovních, čímž by se však musel redukovat počet analytických kategorií (etnicita atd.) vzhledem k dosažení stejného objemu textu. V práci by poté nechyběl detailnější popis vzájemné interakce chlapce s dívkou během vyučujících hodin, čímž by bylo částečně možné rozkódovat určité specifické mechanismy, jež jsou idiosynkratické vzhledem k homogenním párům žáků.

Celkový dojem z práce je však kladný, a tato poznámka je spíše konstruovaným zásahem do systematické práce držící se stabilní linie, jenž vede k pevným závěrům. Přestože pro mě byla práce čtivým podmětem, některé věty působí hyperintelektualizovaně a komplikují čtenářovo pochopení. Viz: „Tato sebestylizace do role sexuálního objektu má však z hlediska inkluze ambivalentní důsledky“.